

<https://doi.org/10.15407/econlaw.2025.01.018>
УДК 346.21+347.191

Валентин ЩЕРБИНА, акад. НАПрН України, д-р юрид. наук, проф.,
професор кафедри економічного права та економічного судочинства
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ, Україна
orcid.org/0000-0003-4221-0965

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ У ПЕРЕХІДНИЙ ПЕРІОД

Ключові слова: юридичні особи, об'єднання юридичних осіб, перехідний період, Господарський кодекс, перетворення підприємств, узурпукт.

Досліджено зміст Закону України «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб». Виявлено недосконалості як деяких норм його основної частини, так і змін, внесених до поточних законів Прикінцевими положеннями. Зазначено, що у деяких випадках до Закону перенесені норми Господарського кодексу України без належного критичного оцінення. У Законі вжито низку юридичних термінів і конструкцій, зміст яких не визначено ні у власне Законі, ні в інших нормативно-правових актах, що не відповідає принципу правової визначеності та ускладнює їх застосування. Частина змін до законодавства не узгоджується із положеннями Конституції України та міжнародно-правовими актами. Наявність у Законі певних норм щодо правового становища комунальних підприємств і правового режиму земель комунальної власності можна розцінити як втручання у повноваження власника комунального майна, яким є територіальна громада. Запропоновано усунути виявлені недоліки у правовому регулюванні юридичних осіб деяких організаційно-правових форм, не чекаючи введення в дію Закону.

Вступ. Ухвалений Верховною Радою України Закон України від 09.01.2025 № 4196-IX «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб» [1] (далі — Закон) уже отримав певні негативні оцінки, зумовлені переважно настанням правового вакууму після втрати чинності Господарським кодексом України (далі ГК України).

Поглиблений комплексний аналіз змісту як основних положень Закону, так і змін, що вносяться до нормативно-правових актів поточного законодавства, дотепер не здійснено.

Мета статті — виявити юридичні неологізми (новотвори), що з'явилися у Законі, та з'ясувати їхній зміст, а також окреслити недоліки й суперечності, пов'язані з ухваленням Закону.

Цитування: Щербина В. Правове регулювання діяльності суб'єктів господарювання у перехідний період. *Економіка та право*. 2025. № 1. С. 18—24. <https://doi.org/10.15407/econlaw.2025.01.018>

Результати дослідження. Розглянемо насамперед редакційні виправлення у формулюванні деяких норм, які, на нашу думку, є невдалими чи незрозумілими, що були допущені випадково або зроблені спеціально.

Найперше, що привертає увагу, коли знайомишся із Законом, — це його назва. Вона особлива вже тим, що це перший в Україні закон, дія якого розрахована на перехідний період, хоч ухвалення законів на певний період (крім законів про Державний бюджет України) Конституцією України не передбачено. Не передбачені закони з дією їхніх норм «у перехідний період» і Законом України від 24.08.2023 № 3354-IX «Про правотворчу діяльність» [2].

З назви Закону також випливає, що особливості регулювання діяльності юридичних осіб рекомендовані на перехідний період, під яким розуміється трирічний строк (у законопроекті від 06.09.2021 № 6013 він становив сім років), що починається з дня введення в дію цього Закону (тобто це період із 28 серпня 2025 р. до 28 серпня 2028 р.).

Утім, якщо підрахувати ті строки, в які мають бути вчинені певні дії, передбачені Законом (6 місяців для ухвалення рішення учасниками (засновниками) підприємства, уповноваженим суб'єктом управління об'єктами державної власності про припинення підприємства (крім державних некомерційних підприємств), єдиним учасником (засновником) якого є держава — ч. 1 ст. 14 Закону; невстановлений Законом строк для ухвалення рішення Кабінетом Міністрів України про передачу єдиного майнового комплексу такого підприємства до сфери управління Фонду державного майна України (далі Фонд), крім єдиних майнових комплексів підприємств, що не підлягають приватизації — ч. 10 ст. 14 Закону; до 1 року для ухвалення відповідного рішення — абз. 1 ч. 11 ст. 14 Закону), то обґрунтованість тривалості перехідного періоду, як і те, у чому полягає його суть, складно пояснити.

Щодо об'єднань юридичних осіб, яким у Законі присвячено норми семи статей із 16 (статті 4—10), то цей перехідний період, з огляду на назву Закону, не повинен застосовуватися.

На жаль, розробники Закону під час перенесення до нього частини норм ГК України, який вони протягом всього часу його існування піддавали критиці, некритично сприйняли деякі

його положення, зокрема й ті, які свого часу були предметом критичного аналізу з боку представників науки господарського права. Серед іншого, це стосується визначення поняття «іноземне підприємство», що як суб'єкт права, як юридична особа створюється за законодавством іншої країни, але аж ніяк не за законодавством України, навіть попри те, що діє повністю на власності іноземних фізичних або юридичних осіб. Тому правильним має бути формулювання «підприємство з іноземними інвестиціями», навіть якщо такі інвестиції становлять 100 % статутного капіталу.

Так само без критичного осмислення й оцінення до ч. 6, 7, 13 ст. 14 Закону перенесли такий вид підприємств, як підприємство, що ґрунтується на змішаній формі власності (на базі об'єднання майна різних форм власності). По-перше, чинному законодавству не відома змішана форма власності, про яку йшлося у ст. 3 Закону України від 07.02.1991 № 697-XII «Про власність» [3] (втратив чинність у зв'язку із ухваленням Цивільного кодексу України); по-друге, підприємства, утворені «на базі об'єднання майна різних форм власності», є нічим іншим, як господарськими товариствами.

Ще один недолік Закону в аспекті вживання назв видів підприємств, на який варто звернути увагу, стосується підприємств об'єднань громадян, до яких в абз. 3 ч. 1 ст. 1 Закону віднесено підприємства релігійних організацій та профспілок, а в ч. 4 ст. 3 Закону — підприємства громадських організацій, політичних партій, релігійних організацій. Ці неточності й розбіжності у визначенні кола так званих підприємств об'єднань громадян не враховують, зокрема, того, що з 1 січня 2013 р. вступив в силу Закон України від 22.03.2012 № 4572-VI «Про громадські об'єднання» [4], дія якого не поширюється на політичні партії та релігійні організації, щодо яких діють закони від 05.04.2001 № 2365-III «Про політичні партії в Україні» [5] та від 23.04.1991 № 987-XII «Про свободу совісті та релігійні організації» [6].

Зрозуміло, що такі застарілі назви видів підприємств, на нашу думку, є наслідком нігілістичного сприйняття законодавцем ГК України, до якого часто не вносили необхідні зміни у зв'язку з оновленням законодавства чи ухваленням нових законів, норми яких так або інакше перетинаються з положеннями ГК України. Це, зокрема, стало одним із приводів негатив-

ної оцінки низки положень ГК України як ученими, так і практиками.

Зберігши недосконалі назви підприємств у Законі, законодавець додав до них свої «перли» на кшталт «об'єднання юридичних осіб», «державне / комунальне некомерційне товариство» або «право відання».

Зміст таких законодавчих неологізмів незрозумілий не лише пересічному читачеві, а й більшості юристів, тому спробуємо збагнути, що ж мав на увазі законодавець (хоч це, очевидно, відомо тільки розробникам та ініціаторам законопроекту № 6013), запроваджуючи ці новотвори, оскільки назвати їх юридичними конструкціями складно.

Що розуміється під об'єднанням юридичних осіб? У чинному ГК України йдеться про об'єднання підприємств, хоч насправді в Україні створюються і діють об'єднання таких суб'єктів господарювання, як банки, страхові компанії тощо, тому формулювання «об'єднання підприємств» від самого початку його запровадження не було вдалим. Водночас і назва «об'єднання юридичних осіб» є занадто широким і невизначеним, оскільки дозволяє членство у такому об'єднанні будь-якій юридичній особі незалежно від профілю її діяльності.

У зв'язку із цим вважаємо, що вдалішим було б визначення «господарські об'єднання», яке допоможе відокремити суб'єктів господарювання від об'єднань юридичних осіб інших видів (Українська бібліотечна асоціація, Українська асоціація футболу, Асоціація міст України тощо), а також забезпечить можливість приєднання до таких об'єднань фізичних осіб — підприємців.

Новими видами товариств, невідомими ні Цивільному кодексу України (далі ЦК України), ні законам про господарські товариства, мають стати передбачені Законом державні й комунальні непідприємницькі товариства, які, очевидно, замінять державні та комунальні некомерційні підприємства.

Запропонувавши таке визначення товариств, законодавець не врахував, що якщо стосовно підприємств визначення «державне» і «комунальне» означали, що ці юридичні особи діяли на основі державної чи комунальної власності відповідно, то внаслідок перетворення їх на товариства вони стануть власниками майна, яке належатиме їм переважно на праві приватної власності. Тому визначення «державне» і

«комунальне» будуть лише нагадувати про миттєвий правовий статус цих товариств як підприємств.

Крім того, ще один неологізм «державне / комунальне некомерційне товариство» суперечить вжитому в ЦК України визначенню «непідприємницьке товариство». І хоч характерною спільною ознакою обох товариств є відсутність мети отримання прибутку, застосування різних формулювань для позначення однієї і тієї самої організаційно-правової форми юридичних осіб вважаємо неприпустимим.

Відмовившись від таких майнових прав, як право господарського відання та право оперативного управління («квазіречових прав» за термінологією, вжитою у Пояснювальній записці до законопроекту № 6013), на яких державне та комунальне майно закріплювалося за підприємствами, законодавець замінив їх на «зрозумілі та передбачувані приватноправові конструкції користування (оренди) та управління чужим майном» (цитата із Пояснювальної записки), серед яких нове (запозичене із права Давнього Риму) речове право — право узупругування. Зазначимо, що узупругування — це речове право, тому вживання у Законі словосполучення «право узупругування» є некоректним.

Замінивши в низці законів визначення «право господарського відання» чи «право оперативного управління» терміном «узупругування», законодавець лише у двох із них — Законі України від 21.09.2006 № 185-V «Про управління об'єктами державної власності» [7] (абз. 1 ч. 1 ст. 9-1) та Законі України від 21.05.1997 № 280/97-ВР «Про місцеве самоврядування в Україні» [8] (ч. 1 ст. 60-1) — розкрив його як право особистого безоплатного володіння і користування державним / комунальним майном (узупругування державного / комунального майна), яке є речовим правом на державне / комунальне майно.

Сподіваємось, що повніше це поняття буде розкрито в оновленому ЦК України, хоча є дивним його відсутність у чинному кодексі.

Зазначимо, що відсутність у повноваженнях узупругування можливості розпоряджатися майном (навіть зі встановленими законом або власником майна обмеженнями, як у ГК України щодо права господарського відання та права оперативного управління) насправді ще більше звужує не лише його повноваження щодо переданого майна, а й повноваження власника, який у разі необхідності розпорядитися за-

значеним майном змушений буде вилучати його в узуфруктарія. Ця процедура за відсутності встановленого законом механізму (порядку вилучення) є досить проблематичною, особливо якщо узуфрукт встановлений строком на п'ять років.

Крім узуфрукта ще одним речовим правом, запропонованим Законом, є «право відання» — термін, зміст якого за положеннями ч. 1 ст. 11-8 Закону України «Про управління об'єктами державної власності» майже дослівно відповідає визначенню поняття права оперативного управління (ч. 1 ст. 137 ГК України). Щоправда, право відання поширюється на обмежене коло суб'єктів: оператора системи передачі електричної енергії, оператора газотранспортної системи, оператора газосховища, які володіють, користуються і розпоряджаються об'єктами державної власності у процесі провадження діяльності з передачі електричної енергії, транспортування та зберігання природного газу на праві відання державним майном з обмеженням правомочності розпорядження щодо окремих видів майна за згодою власника (уповноваженого ним органу) у випадках, передбачених Законом та іншими законами України.

Водночас у ст. 31, 32 Закону України від 13.04.2017 № 2019-VIII «Про ринок електричної енергії» [9] та ст. 21, 37, 46 Закону України від 09.04.2015 № 329-VIII «Про ринок природного газу» [10] зберігаються терміни «господарське відання» та «право господарського відання», з чого можемо дійти висновку, що застосування поняття «право відання» зумовлене не «радянщиною», якою за оцінкою цивілістів є право господарського відання, і не «нерозумінням його зарубіжними партнерами», а несприйняттям певними особами визначення «господарське», як це, на перший погляд, дивно б не здавалося. Така сама доля спіткала й право оперативного управління.

Запровадження узуфрукта до державного і комунального майна, а також можливість передачі його у власність, що передбачено, наприклад, ч. 2 ст. 9 Закону стосовно передачі майна учасниками господарського об'єднання та змінами, внесеними до деяких законів, може призвести до приватизації об'єктів державної та комунальної власності в обхід законодавства про приватизацію.

На пильну увагу, на наш погляд, заслуговують положення ст. 14 Закону про особливості

припинення підприємств у перехідний період. Якщо стосовно припинення державних підприємств (крім державних некомерційних підприємств та підприємств, щодо яких відкрито провадження у справі про банкрутство) встановлено обов'язок учасників (засновників) підприємства, уповноваженого суб'єкта управління об'єктами державної власності ухвалити протягом 6 місяців з дня введення в дію Закону рішення про припинення підприємства, то ухвалення аналогічного рішення щодо підприємства, єдиним учасником (засновником) якого є територіальна громада, є правом, а не обов'язком уповноваженого органу місцевого самоврядування. Це означає, що комунальні підприємства можуть і далі існувати саме як підприємства. У такому разі незрозумілою є заміна в Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» понять «підприємства, установи, організації» на «юридичні особи».

Установлені ст. 14 Закону основні положення щодо порядку перетворення державних підприємств на товариства мають бути докладніші врегульовані Кабінетом Міністрів України у підзаконних нормативно-правових актах, а саме Порядку перетворення державного підприємства в акціонерне товариство, товариство з обмеженою відповідальністю, 100 відсотків акцій (часток) якого належить державі, та Порядку перетворення державного підприємства в державне некомерційне товариство.

Проте норми ч. 3 ст. 14 Закону сформульовані так, що визначитись, у який вид товариства буде перетворено підприємство того або іншого виду, досить складно. Тим більше незрозуміло, чому комунальне комерційне підприємство перетворюється, зокрема, в комунальне некомерційне товариство (абз. 4 ч. 3 ст. 14 Закону).

Закон України від 11.04.2023 № 3037-IX «Про особливості припинення державних підприємств за рішенням Фонду державного майна України» [11], що як законопроект називався «Про особливості припинення за рішенням власника державних підприємств та господарських товариств, у статутному капіталі яких більше 50 відсотків акцій (часток) належать державі», але перед другим читанням і в остаточному варіанті змінив не лише назву, а й предмет регулювання, встановлює особливості припинення державних підприємств за рішенням Фонду. Вони передбачають, якщо уповноваже-

ний суб'єкт управління об'єктами державної власності не ухвалив рішення про перетворення чи ліквідацію державного підприємства (абз. 1 ч. 10 ст. 14 Закону) або не затвердив передавальний акт, а юридична особа — правонаступник державного підприємства — не зареєстрована протягом перехідного періоду (абз. 2 ч. 10 ст. 14 Закону), Кабінет Міністрів України ухвалює рішення про передачу єдиного майнового комплексу такого підприємства до сфери управління Фонду, крім єдиних майнових комплексів підприємств, що не підлягають приватизації.

Згідно з ч. 11 ст. 14 Закону Фонд протягом одного року з дня оформлення передачі функцій з управління єдиним майновим комплексом державного комерційного підприємства, казенного підприємства ухвалює рішення:

- про перетворення підприємства на акціонерне товариство або товариство з обмеженою відповідальністю, 100 % акцій (часток) якого належать державі;
- про ліквідацію підприємства у порядку, встановленому законом;
- про приватизацію єдиного майнового комплексу підприємства у порядку, встановленому законом.

Водночас Закон не визначає, якими критеріями має керуватись Фонд, ухвалюючи одне з рішень, що кардинально відрізняються одне від іншого. Тому передавання єдиного майнового комплексу державного підприємства до сфери управління Фонду виглядає, радше як санкція, аніж як спосіб перетворення державного підприємства на товариство.

Однією з особливостей припинення підприємств у перехідний період є трансформація права постійного землекористування на земельну ділянку державної або комунальної власності, що належала відповідно державному чи комунальному підприємству. Абз. 2 ч. 6 ст. 14 Закону передбачає, що таке право переходить до акціонерного товариства або товариства з обмеженою відповідальністю, створеного шляхом перетворення підприємства у порядку, встановленому Земельним кодексом України (далі ЗК України).

Статтею 120¹ ЗК України, дія якої поширена Законом також на земельні ділянки комунальної власності, передбачено, що у разі перетворення державного підприємства на акціонерне товариство чи товариство з обмеженою відпо-

відальністю, 100 % акцій (часток) у статутному капіталі якого належать державі, передається такому товариству на праві оренди строком на 50 років, а земельна ділянка комунальної власності, що належала комунальному підприємству на праві постійного користування, переходить до акціонерного товариства, товариства з обмеженою відповідальністю, 100 % акцій (часток) у статутному капіталі якого належать територіальній громаді, на праві оренди строком на п'ять років.

З урахуванням того, що ч. 1 ст. 104 ЦК України встановлено, що за реорганізації (зокрема перетворення) юридичних осіб їхнє майно, права та обов'язки переходять до правонаступників (тобто відбувається універсальне правонаступництво), положення ст. 120¹ ЗК України стали ще більше суперечити ч. 1 ст. 104 ЦК України.

Слід також враховувати й ту обставину, що 100 % акцій (часток) у статутному капіталі акціонерного товариства чи товариства з обмеженою відповідальністю належать відповідно державі або територіальній громаді. Тобто, по суті, йдеться про державне чи комунальне товариство, яке користується земельною ділянкою державної або комунальної власності.

Та й чи дійсно ці зміни до ст. 120¹ ЗК України підвищать ефективність використання земель сільськогосподарського призначення, як задекларовано в назві Закону України від 27.07.2023 № 3272-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення ефективності використання земель сільськогосподарського призначення державної власності» [12], до яких земельні ділянки, що належали державним і комунальним підприємствам на праві постійного землекористування до їх перетворення в товариства, могли й не належати?

Тому очевидно, що основним мотивом заміни права постійного землекористування на право оренди у разі перетворення державних і комунальних підприємств варто визнати пошук додаткових джерел наповнення відповідних бюджетів, оскільки ставки земельного податку і розміри орендної плати на землі сільськогосподарського призначення істотно різні.

Висновки. Дослідження змісту Закону України «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань

юридичних осіб» засвідчує недосконалість як деяких його положень, так і змін, віднесених Прикінцевими положеннями до поточних законів.

Закон вживає юридичні терміни і конструкції, зміст яких не визначено ні в ньому, ні в інших нормативно-правових актах, що не відповідає принципу правової визначеності та ускладнює їх застосування. Частина змін до законодавства не узгоджується із положеннями Конституції України та міжнародно-правовими актами. Наявність у Законі норм щодо правового становища комунальних підприємств та правового режиму земель комунальної власності можна розцінити як втручання у повноваження власника комунального майна, яким є територіальна громада.

Виявлені та описані недоліки у правовому регулюванні діяльності юридичних осіб деяких організаційно-правових форм у перехідний період є лише частиною тих негативних наслідків, з якими може стикнутися правозасто-

совна практика у процесі реалізації норм Закону. Всупереч запевненням авторів Пояснювальної записки до законопроекту № 6013 про те, що реалізація проекту Закону не потребує додаткових витрат з Державного бюджету України, реалії, пов'язані з внесенням змін щодо організаційно-правової форми, речових прав тощо до десятків і сотень тисяч нормативно-правових актів різного рівня, потребуватимуть витрат як людських ресурсів, так і фінансових коштів Державного та місцевих бюджетів, а також власних коштів підприємств, що підлягають перетворенню.

Без сумніву, нові дослідження Закону, зміст якого загалом далекий від назви, допоможуть виявити нові недоліки й суперечності, до яких призвело його ухвалення, зокрема значні прогалини у правовому регулюванні участі держави і місцевого самоврядування у сфері господарювання. Проте вже сьогодні ті з них, про які йдеться у цій статті, доцільно усунути, не чекаючи введення в дію Закону.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб: Закон України від 09.01.2025 № 4196-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#Text> (дата звернення: 15.02.2025).
2. Про правотворчу діяльність: Закон України від 24.08.2023 № 3354-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20> (дата звернення: 15.02.2025).
3. Про власність: Закон України від 07.02.1991 № 697-XII (втратив чинність). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/697-12#Text> (дата звернення: 15.02.2025).
4. Про громадські об'єднання: Закон України від 22.03.2012 № 4572-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text> (дата звернення: 15.02.2025).
5. Про політичні партії в Україні: Закон України від 05.04.2001 № 2365-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14#Text> (дата звернення: 15.02.2025).
6. Про свободу совісті та релігійні організації: Закон України від 23.04.1991 № 987-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/987-12#Text> (дата звернення: 15.02.2025).
7. Про управління об'єктами державної власності: Закон України від 21.09.2006 № 185-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/185-16> (дата звернення: 15.02.2025).
8. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text> (дата звернення: 15.02.2025).
9. Про ринок електричної енергії: Закон України від 13.04.2017 № 2019-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2019-19> (дата звернення: 15.02.2025).
10. Про ринок природного газу: Закон України від 09.04.2015 № 329-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/329-19> (дата звернення: 15.02.2025).
11. Про особливості припинення державних підприємств за рішенням Фонду державного майна України: Закон України від 11.04.2023 № 3037-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3037-20#Text> (дата звернення: 15.02.2025).
12. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення ефективності використання земель сільськогосподарського призначення державної власності: Закон України від 27.07.2023 № 3272-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3272-20#Text> (дата звернення: 15.02.2025).

Надійшла 17.03.2025

REFERENCES

1. Pro osoblyvosti rehulyuvannya diyalnosti yurydychnykh osib okremykh orhanizatsiyno-pravovykh form u perekhidnyy period ta obyednan yurydychnykh osib: Zakon Ukrayiny vid 09.01.2025 No. 4196-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#Text> [in Ukrainian].
2. Pro pravotvorchu diyalnist: Zakon Ukrayiny vid 24.09.2023 No. 3354-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20> [in Ukrainian].
3. Pro vlasnist: Zakon Ukrayiny vid 07.02.1991 No. 697-XII (vtratyv chynnist). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/697-12#Text> [in Ukrainian].
4. Pro hromadski obyednannya: Zakon Ukrayiny vid 22.03.2012 No. 4572-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text> [in Ukrainian].
5. Pro politychni partiyyi v Ukrayini: Zakon Ukrayiny vid 05.04.2001 No. 2365-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14#Text> [in Ukrainian].
6. Pro svobodu sovisti ta relihiyni orhanizatsiyyi: Zakon Ukrayiny vid 23.04.1991 No. 987-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/987-12#Text> [in Ukrainian].
7. Pro upravlinnya obyektamy derzhavnoyi vlasnosti: Zakon Ukrayiny vid 21.09.2006 No. 185-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/185-16> [in Ukrainian].
8. Pro mistseve samovryaduvannya v Ukrayini: Zakon Ukrayiny vid 21.05.1997 No. 280/97-VR. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text> [in Ukrainian].
9. Pro rynek elektrychnoyi enerhiyi: Zakon Ukrayiny vid 13.04.2017 No. 2019-VIII. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2019-VIII](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text) [in Ukrainian].
10. Pro rynek pryrodnoho hazu: Zakon Ukrayiny vid 09.04.2015 No. 329-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2019-19> [in Ukrainian].
11. Pro osoblyvosti prypynennya derzhavnykh pidpryemstv za rishennyam Fondu derzhavnoho mayna Ukrayiny: Zakon Ukrayiny vid 11.04.2023 No. 3037-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3037-20#Text> [in Ukrainian].
12. Pro vnesennya zmin do deyakykh zakonodavchykh aktiv Ukrayiny shchodo pidvyshchennya efektyvnosti vykorystannya zemel silskohospodarskoho pryznachennya derzhavnoyi vlasnosti: Zakon Ukrayiny vid 27.07.2023 No. 3272-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3272-20#Text> [in Ukrainian].

Received 17.03.2025

Valentyn SHCHERBYNA,

Academician of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine,
Professor of the Department of Economic Law and economic justice
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine
orcid.org/0000-0003-4221-0965

LEGAL REGULATION OF BUSINESS ENTITIES IN THE TRANSITION PERIOD

The article examines the content of the Law of Ukraine “On peculiarities of regulation of the activity of legal entities of certain organizational and legal forms in the transition period and associations of legal entities”. The analysis of the rules of this law indicates the imperfection of both the individual norms of its main part and changes that are made to current laws with final provisions. It is noted that in some cases, the law of the Commercial Code of Ukraine was postponed to the law without proper critical evaluation. The law uses several legal terms and constructions, the content of which is not defined in either the law itself or in other normative legal acts, which do not correspond to the principle of legal certainty and complicate their application. A part of the amendments to the legislation is not compliant with the provisions of the Constitution of Ukraine and international legal acts. The presence in the law of certain rules concerning the legal status of communal enterprises, the legal regime of communal property lands, can be regarded as an interference in the powers of the owner of communal property, which is the territorial community. It is proposed to eliminate the identified deficiencies in the legal regulation of legal entities of certain organizational and legal forms without waiting for the law.

Keywords: legal entities, associations of legal entities, transition period, economic code, transformation of enterprises, usufruct.